

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

527. PLENÁRNE ZASADNUTIE EHSV Z 5. A 6. JÚLA 2017

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Zlepšenie účinnosti politík EÚ určených pre malé a stredné podniky (MSP)

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2017/C 345/03)

Spravodajkyňa: **Milena ANGELOVA**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	21/01/2016
Právny základ	článok 29 ods. 2 rokovacieho poriadku
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	07/06/2017
Prijaté v pléne	06/07/2017
Plenárne zasadnutie č.	527
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	157/1/4

1. Závery a odporúčania

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) chváli skutočnosť, že malé a stredné podniky (MSP) boli vyhlásené za jadro hospodárskych politík v EÚ. Oceňuje, že za ostatných desať rokov bolo na podporu týchto politík prijatých mnoho právnych predpisov a vyčlenilo sa na ne veľa finančných prostriedkov. EHSV sa však stotožňuje s názorom, ktorý často vyjadruje spoločenstvo MSP, že v rámci tvorby aj vykonávania politík týkajúcich sa MSP stále existuje mnoho nedostatkov, čo v značnej miere bráni účinku podporných opatrení.

1.2. Z nedávnych štúdií EHSV⁽¹⁾ vyplynulo, že pri uplatňovaní politík EÚ týkajúcich sa MSP a súčasných podporných mechanizmov sa veľká časť MSP v Európe berie ako homogénna skupina a nerobia sa, žiaľ, rozdiely medzi rôznymi potrebami mnohých podskupín podnikov, ktoré patria do vymedzenia MSP. Príklady osobitne prispôbených podporných mechanizmov sú skôr zriedkavé. Uplatňovanie univerzálneho prístupu k tvorbe politík EÚ týkajúcich sa MSP predstavuje hlavný problém, ktorý zabráňuje tomu, aby mali tieto politiky želaný vplyv na MSP⁽²⁾. Preto sa dôrazne odporúča lepšie propagovanie politík týkajúcich sa MSP spolu s presnejším zameraním sa na osobitné potreby MSP a s pripravovanou verejnou konzultáciou o dôležitosti vymedzenia MSP:

1.3. EHSV varuje, že v rámci politík EÚ týkajúcich sa MSP a súčasných podporných mechanizmov stále prevláda byrokratický prístup a zložitost administratívnych pravidiel, a to aj napriek neustálemu úsiliu na úrovni EÚ minimalizovať administratívnu záťaž. MSP v EÚ majú často pocit, že zodpovední úradníci nemajú ani najmenšiu predstavu o tom, ako ich

⁽¹⁾ Štúdia EHSV: Posúdenie účinnosti politík EÚ týkajúcich sa MSP za roky 2007-2015 (Assessment of the effectiveness of the EU's SMEs policies 2007-2015) (január 2017); štúdia EHSV: Prístup k financiám pre MSP a podniky so strednou kapitalizáciou v období rokov 2014-2020: príležitosti a výzvy (Access to finance for SMEs and midcaps in the period 2014-2020: opportunities and challenges) (máj 2015), ďalej len „štúdie EHSV“.

⁽²⁾ Nástroj na poskytovanie záruk za úvery a všetky finančné nástroje COSME sú vhodným príkladom prispôbených podporných mechanizmov.

podniky vlastne fungujú. Zdá sa, že väčšina podporných mechanizmov EÚ nie je usporiadaná na to, aby reagovala na naliehavé potreby MSP, ktoré potrebujú rýchle, jasné a účinné riešenia.

1.4. EHSV znepokojuje skutočnosť, že väčšina MSP, zväčša malé podniky a mikropodniky, si nie je vedomá existencie týchto podporných nástrojov a sietí z dôvodu medzier v komunikácii. Možno to riešiť väčším úsilím o zvyšovanie informovanosti, väčšou podporou pre MSP, aby sa dostali k správnym informáciám, silnejším prepojením oficiálnych orgánov s kľúčovými miestnymi sprostredkovateľmi na vnútroštátnej a regionálnej úrovni, ktorí sa špecializujú na prácu s MSP (zamestnávateľia a združenia MSP, obchodné komory), a poskytovaním ľahšie použiteľnej podpory, ktorá by bola prispôbená potrebám podnikov. Väčšina ponúkaných nástrojov je príliš zložitá, nejasná a z hľadiska návrhu a obsahu príliš byrokratická na to, aby plnila potreby MSP. S cieľom bojovať proti týmto javom EHSV nalieha vyzýva Európsku komisiu (EK) a členské štáty, aby čo najviac využili európsky semester, aby systematicky a všade uplatňovali zásadu partnerstva⁽³⁾ a aby povinne zapájali organizácie MSP na európskej, vnútroštátnej a regionálnej úrovni do návrhu, vykonávania a monitorovania politík týkajúcich sa MSP a podporných opatrení. Odporúčania pre jednotlivé krajiny by sa mali konzistentne zameriavať na podporné politiky pre MSP s cieľom zabezpečiť relevantné formovanie výsledkov, ich účinné vykonávanie a kvalitatívne a kvantitatívne opatrenia na ich dosahovanie.

1.5. EHSV vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že monitorovanie pokroku politík EÚ týkajúcich sa MSP ostáva naďalej roztrieštené. Zatiaľ čo ekonomická činnosť MSP sa kompletne zaznamenáva, vplyv podporných opatrení EÚ na túto činnosť a miera, do akej môžu zmeny v rozvoji MSP prispievať k týmto opatreniam, sa nezaznamenávajú. Dostupné informácie sú väčšinou kvantitatívne a neposkytujú kvalitatívne aspekty; preto neposkytujú základ na riadne posúdenie efektívnosti a účinnosti politík a podporných nástrojov⁽⁴⁾.

1.6. EHSV v súlade so svojimi predchádzajúcimi stanoviskami vyjadruje obavu, že realizácia iniciatívy „Small Business Act pre Európu“ ešte ani zďaleka nie je dokončená⁽⁵⁾. Dosiagnuté úspechy v rôznych oblastiach sú nerovnomerné, pričom horšie výsledky boli zaznamenané v oblasti podnikania, jednotného trhu a prístupu k financiam. Zručnosti a inovácie a štátne a verejné obstarávanie sa od roku 2008 v skutočnosti zhoršili⁽⁶⁾. Je zjavné, že členské štáty by sa mali podnecovať, aby prijímali príslušné opatrenia a prijali iniciatívu SBA pri navrhovaní a vykonávaní politík a právnych predpisov, ktoré majú vplyv na malé a stredné podniky.

1.7. Konkrétne odporúčania

1.7.1. V rámci politík EÚ týkajúcich sa MSP by sa mala uznávať rôznorodosť a rozmanitosť európskych MSP. Mali by sa v nich skúmať osobitné potreby mikropodnikov, rodinných a „tradičných“ podnikov, sociálnych podnikov, slobodných povolání, samostatne zárobkovo činných osôb a všetkých ostatných špecifických podskupín, ktoré majú podstatne odlišné právne formy a modely fungovania, aby dokázali poskytnúť primerané portfólio politických opatrení na podporu ich rastu.

1.7.2. EHSV navrhuje, aby Európska komisia posúdila, či je v súčasnej definícii MSP zodpovedá ich rôznorodosť, sektorovej dynamike, konkrétnym vlastnostiam a rozmanitosti počas posledného desaťročia⁽⁷⁾. EHSV vyzýva na viditeľnú, koordinovanú a konzistentnú horizontálnu politiku pre MSP založenú na viacročnom akčnom pláne.

1.7.3. Nástroje EÚ na podporu MSP by sa mali premietnuť aj do jazyka podnikania, aby plnili svoj účel, ktorým je podpora rastu a zamestnanosti. Na vyrovnanie sa so zistenou nadmernou zložitou podporných mechanizmov je dôležité vyhľadať pomoc a poradenstvo zo strany organizácií MSP, ktoré najlepšie chápu potreby MSP, aby politiky EÚ týkajúce sa MSP hovorili rovnakým jazykom, ako podnikanie. V tejto súvislosti MSP v súčasnosti počítajú s národnými sociálnymi partnermi, ako s významným pozitívnym faktorom pri vyjadrení ich názorov na to, akým spôsobom zlepšiť opatrenia na

⁽³⁾ Ako sa to uvádza v nariadení č. 1303/2013 (článok 5) a ako sa ďalej uvádza v nariadení č. 240/2014.

⁽⁴⁾ Pozri http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp2_final_en.pdf, s. 31.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 49; Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 125.

⁽⁶⁾ Prehľad o iniciatíve „Small Business Act“ za rok 2016. Profil iniciatívy „Small Business Act“. Výsledky zamerané na základe ukazovateľov týkajúcich sa iniciatívy „Small Business Act“.

⁽⁷⁾ Napríklad v USA Small Business Administration stanovuje kritériá, ktoré sa nezakladajú len na vlastníckej štruktúre, ziskoch a počte zamestnancov, ale aj na hospodárskej činnosti podniku. Uľahčuje sa tým uplatňovanie príslušných priemyselných politík.

podporu pre MSP a vyzývajú, aby sa aktívnejšie zapájali do NPR. Preto treba posilniť ich úlohu, ako aj úlohu združení MSP, obchodných a priemyselných komôr a iných sprostredkovateľských organizácií.

1.7.4. V rámci politík EÚ týkajúcich sa MSP by sa malo vynaložiť viac úsilia na informovanie MSP – a najmä najzraniteľnejších podskupín z nich, ako sú monopodniky a mikropodniky, tradičné spoločnosti s nízkym inovačným potenciálom, spoločnosti zo vzdialených regiónov atď.⁽⁸⁾, – o dostupnej podpore. Kľúčové podporné siete by sa mali udržiavať a popularizovať a zároveň by sa mala dosiahnuť ich ľahká používateľnosť a zrozumiteľnosť pre MSP. EK by mala dôsledne zvážiť potenciál zabezpečenia koordinácie existujúcich podporných sietí do spoločného systému s jednotným kontaktným miestom, pričom by sa zohľadnila situácia v každom príslušnom členskom štáte.

1.7.5. Je dôležité nadviazať silné multilaterálne partnerstvo – platformy MSP – so sociálnymi partnermi a s verejnými a so súkromnými zainteresovanými stranami, ktorých sa týkajú problémy MSP, na vnútroštátnej a regionálnej úrovni. Na prekonanie odstupe v komunikácii medzi MSP a mechanizmami podpory EÚ je potrebné posilniť interakciu s organizáciami MSP, ktoré najviac rozumejú potrebám MSP, najmä na vnútroštátnej úrovni a regionálnej úrovni. Zároveň má potenciál poskytnúť nový a účinný kanál na priblíženie sa k MSP prostredníctvom miestnych pobočiek organizácií zamestnávateľov, obchodných a hospodárskych komôr, združení MSP a profesionálnych/odvetvových organizácií ako kľúčových sprostredkovateľov pri popularizácii a poskytovaní existujúcich podporných nástrojov.

1.7.6. Najlepšie výsledky pre MSP sa dosahujú, keď miestne orgány spolupracujú s organizáciami MSP pri tvorbe a vykonávaní politík. Súčasná tendencia, aby sa mediácia organizovala najmä okolo bánk, nie je najlepšou možnosťou. Banky by mali byť finančnými sprostredkovateľmi, ale vo všetkých ostatných aspektoch (tvorba politík, informácie, podpora atď.) sú vhodnejšie organizácie zastupujúce MSP. EHSV preto vyzýva EK, aby pripravila opatrenia na podporu organizácií MSP pri vykonávaní politických opatrení pre MSP a na šírenie relevantných informácií pre MSP vrátane zabezpečenia ich finančnej podpory.

1.7.7. EHSV vyzýva, aby iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu a dve zásady, ktoré sa v nej stanovujú – „najskôr myslieť na malých“ a „jedenkrát a dosť“ – boli právne záväzné. Uplatňovanie zásady „jedenkrát a dosť“ by však nemalo zasahovať do možností hostiteľských krajín overiť potrebné právne a profesionálne požiadavky na vykonávanie podnikateľskej činnosti. Zásada partnerstva by sa mala rozšíriť na všetky legislatívne postupy, ktoré priamo či nepriamo ovplyvňujú MSP. Prakticky sa dajú dôrazne odporúčať každoročné stretnutia platforiem MSP na úrovni EÚ a členských štátov.

2. MSP – hlavný predmet záujmu hospodárskych politík v EÚ

2.1. Politiky EÚ na podporu MSP⁽⁹⁾ sú potrebné, pretože na rozdiel od MSP v iných častiach sveta európske MSP musia dodržiavať nariadenia na vnútroštátnej aj európskej úrovni, o ktorých sa často rozhoduje bez skutočných konzultácií s ich zastupiteľskými organizáciami, čo je v rozpore s prístupom „najskôr myslieť na malých“. To podstatne zvyšuje úsilie a náklady potrebné na podnikanie, a to bez ohľadu na už obmedzené ľudské a technické zdroje MSP.

2.2. V roku 2008 EK zaviedla zásady „najskôr myslieť na malých“ a „jedenkrát a dosť“ ako rozhodujúci krok smerom k podpore konkurencieschopnosti a zlepšeniu podnikateľského prostredia pre 23 miliónov MSP v Európe⁽¹⁰⁾. EHSV dôrazne podporoval túto snahu⁽¹¹⁾, ale varuje, že ak iniciatíva „Small Business Act“ nebude právne záväzná a nebudú ju musieť uplatňovať všetky úrovne riadenia – EÚ, členské štáty a regióny –, táto iniciatíva ostane iba politickým vyhlásením.

⁽⁸⁾ Rôznorodé rozmery MSP sú veľmi dobre opísané v správe http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp2_final_en.pdf, s. 20.

⁽⁹⁾ Európska charta pre malé podniky z roku 2000.

⁽¹⁰⁾ COM(2008) 394 final.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 7; Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 32; Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 30.

2.3. Uplatňovanie iniciatívy „Small Business Act“ sa prehodnotilo a aktualizovalo v roku 2011⁽¹²⁾, ale závery týkajúce sa jej skutočného vplyvu neboli veľmi nadšené a vyžadovali si väčšie úsilie⁽¹³⁾. EHSV opakovane predložil návrhy na zlepšenie účinnosti politík určených pre MSP⁽¹⁴⁾. MSP sú v súčasnosti ovplyvňované všetkými politikami EÚ, a preto potrebujú, aby sa formulovala skutočne horizontálna, viditeľná, koordinovaná a konzistentná politika, ktorá sa bude vykonávať efektívnym a účinným spôsobom⁽¹⁵⁾.

2.4. Pri politikách týkajúcich sa MSP sa neberú do úvahy rozličné potreby rôznych kategórií MSP. S cieľom zvýšiť účinnosť ich tvorby a vykonávania je potrebné podstatné podporné úsilie na presnejšie rozlišovanie ich adresátov a zameranie a prispôbenie ponúkaných riešení ich konkrétnym potrebám. Segmentačné kritériá by mohli byť založené nielen na veľkosti (vo všeobecnosti, napr. čím je podnik menší, tým má ťažší prístup k financiam a potrebuje viac poradenstva, školení a mentorstva), ale aj na mieste (veľkomestá oproti malým mestám a vzdialeným vidieckym regiónom), na fáze životného cyklu (začínajúci podnik – „start-up“, rozširujúci sa podnik – „scale-up“), na sektore (priemysel, obchod, poľnohospodárstvo, turistický ruch atď.) atď.

2.5. Značná časť prípravných prác na revízii iniciatívy „Small Business Act“ už prebehla. Úlohou programu REFIT bolo vykonanie veľmi potrebných vylepšení legislatívneho rámca EÚ a obmedzenie administratívnych prekážok. V priebehu rokov počet platných právnych predpisov EÚ vzrástol na 19 875 dokumentov⁽¹⁶⁾. Z tohto počtu 1 527 dokumentov obsahuje ustanovenia týkajúce sa MSP, a to najmä pokiaľ ide o tieto oblasti: štátna pomoc (343), hospodárska súťaž (293), vnútorný trh (217), výskum a technologický rozvoj (133) a rozpočet (117).

2.6. Z nedávnych štúdií EHSV vyplýva, že napriek začatiu mnohých iniciatív politiky EÚ týkajúce sa MSP potrebujú zásadnú revíziu, ktorá by bola zameraná na diverzifikáciu podporných opatrení, zjednodušenie platných pravidiel a optimalizáciu komunikácie a spolupráce s MSP a organizáciami MSP, aby tieto politiky dokázali účinne riešiť rôznorodosť MSP a ich rozmanité potreby. Úloha regiónov a území pri vykonávaní politík a právnych predpisov EÚ, najmä tých, ktoré ovplyvňujú MSP, značne narastá⁽¹⁷⁾.

3. Politiky na podporu MSP – výzvy a príležitosti

3.1. MSP sú konfrontované s čoraz závažnejšími výzvami rôzneho druhu:

- neustále rastúca hospodárska súťaž a globalizácia trhov;
- nové obchodné modely v dôsledku vývoja nových technológií, ako je rozšírená digitalizácia (Priemysel 4.0, tzv. štvrtá priemyselná revolúcia), obchodné hospodárstvo a hospodárstvo spoločného využívania zdrojov;
- nedostatok vyškolenej a kvalifikovanej pracovnej sily v dôsledku demografickej krízy v Európe, starnutia obyvateľstva a migrácie.

3.2. MSP tvoria pomerne rôznorodú a rozmanitú skupinu. Môžu sa rozlišovať na základe veľkosti, stupňa životného cyklu, miesta, typu vlastníctva, sektora činnosti atď. a ich potreby podpory sú celkom odlišné v závislosti od toho, ku ktorému čiastkovému segmentu daný MSP patrí. Osobitnú skupinu, ktorá si vyžaduje osobitné zaobchádzanie, tvoria „monopodniky“ (takmer 50 % všetkých MSP), ktoré sú takmer vylúčené z rozsahu podporných opatrení. S cieľom pomôcť tejto najzraniteľnejšej skupine MSP, aby prosperovala, by sa takisto mala riadne riešiť otázka zdanlivej samostatnej zárobkovej činnosti.

3.3. Vzhľadom na tieto skutočnosti môže byť formulovanie propagačných politík vychádzajúcich len z veľkosti podporovaných spoločností zastarané a príliš široko zamerané, pričom nezohľadňuje rôznorodé potreby rôznych skupín MSP. EHSV vo svojich stanoviskách neustále zdôrazňuje potrebu cielenejších a presnejšie vymedzených politík zameraných na propagáciu MSP v Európe⁽¹⁸⁾, ako aj potrebu upraviť vymedzenie MSP, aby lepšie odrážalo rôznorodosť MSP a rozdiely

⁽¹²⁾ COM(2011) 78 final.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 51.

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 49; Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 125.

⁽¹⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/final-joint-declaration—horizontal-sme-policy.pdf>.

⁽¹⁶⁾ Dohody, smernice, nariadenia a rozhodnutia.

⁽¹⁷⁾ Podľa Európskeho výboru regiónov sa viac než 85 % právnych predpisov EÚ uplatňuje na územnej úrovni.

⁽¹⁸⁾ ECO/372, informačná správa neuverejnená v úradnom vestníku; Ú. v. EÚ C 13, 15.1.2016, s. 8; Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 64).

medzi členskými štátmi⁽¹⁹⁾. EHSV vyzýva EK, aby začala konzultácie o vymedzení pojmu MSP. Malo by zahŕňať posúdenie spôsobu, ako sa definícia MSP uplatňuje pri vykonávaní politických opatrení pre mikropodniky, malé a stredné podniky.

3.4. Primeranosť podporných nástrojov pre potreby MSP

3.4.1. Nástroje na podporu MSP sa musia posudzovať z hľadiska skutočného vplyvu, ktorý majú na zlepšovanie situácie MSP a toho, či spĺňajú najmä zásady uvedené v SBA. EHSV vidí potrebu kvalitatívneho a hĺbkového posúdenia účinnosti a efektívnosti investovania finančných prostriedkov EÚ, ako aj potrebu väčšieho úsilia zo strany členských štátov uplatňovať zásady „najskôr myslieť na malých“ a „jedenkrát a dost“ na vnútroštátnej a regionálnej úrovni, ktoré by mali byť povinné na všetkých úrovniach⁽²⁰⁾.

3.4.2. V Junckerovom pláne sa zásady „najskôr myslieť na malých“ a „Small Business Act“ explicitne neuvádzajú. Do istej miery ich možno nájsť v programoch Horizont 2020 a COSME, ale mali by byť lepšie vykonávané v praxi. EHSV vyzýva EÚ, aby tvorcovia politiky brali ohľad na zásady SBA vo všetkých legislatívnych textoch EÚ, ktoré by mohli mať priamy alebo nepriamy vplyv na MSP.

3.4.3. Úverové náklady a náklady na výstavbu a prenájom sa v posledných rokoch vďaka kríze znížili. To spolu s niekoľkými novými cieľovými nástrojmi vytvára dobré príležitosti pre začínajúce podniky, ale fáza rozširovania spoločností ostáva z hľadiska podpory stále značne poddimenzovaná. EHSV v tejto súvislosti víta novú iniciatívu Európskej komisie na riešenie tohto problému⁽²¹⁾.

3.4.4. Bankové pôžičky naďalej ostávajú hlavným zdrojom financovania pre MSP, ale prístup k finančným prostriedkom od bánk stále nie je pre mnohé MSP jednoduchý, a to najmä vzhľadom na zostatky na bankových účtoch, nedostatočnú transmisiiu menovej politiky ECB v niektorých krajinách a pomerne veľké prekážky, ktoré vytvárajú požiadavky na záruky. Trhové financovanie prostredníctvom fondov súkromného kapitálu, vydávania dlhopisov rizikového kapitálu a nástrojov vlastného imania na špecializovaných trhových segmentoch a kolektívneho financovania je čoraz dôležitejšie, ale väčšina MSP stále nie je pripravená využívať tieto príležitosti⁽²²⁾. Na to, aby ich mohli preskúmať, potrebujú náležité usmernenie o načasovaní, podrobné informácie a podporu. Podľa prieskumu EHSV mimoriadne vysoký podiel MSP nevie o príležitostiach na podporu z grantových schém EŠIF alebo o možnosti získať finančné prostriedky prostredníctvom investičného fondu podporovaného z prostriedkov EÚ.

3.4.5. Z prieskumu na mieste vyplýva, že zameranie a priority podporných nástrojov nie vždy zodpovedajú prioritným potrebám MSP⁽²³⁾, pričom jedným z dôvodov je neschopnosť uznať významné rozdiely, ktoré stále existujú medzi členskými štátmi. Napríklad prístup na nové trhy uvádzajú ako najväčšiu výzvu pre MSP najmä spoločnosti z južnej Európy, zatiaľ čo najväčšiu podporu pri zlepšovaní prístupu na trhy vrátane medzinárodných trhov dostávajú spoločnosti zo severnej Európy. Je to jasný dôkaz toho, že potreby MSP sú na úrovni jednotlivých štátov značne rozdielne, čo vyvoláva otázku, či by sa celoeurópske nástroje nemali navrhovať s väčším dôrazom na detail. Tento názor plne podporuje aj výročná správa o európskych MSP za roky 2014/2015⁽²⁴⁾, podľa ktorej sa krajiny zo skupiny s najnižším hodnotením

⁽¹⁹⁾ Spoločné vymedzenie MSP uvedené v odporúčaní EÚ 2003/361. Ďalšie vymedzenie MSP je stanovené v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2014/65/EÚ z 15. mája 2014 a v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2013/34/EÚ z 26. júna 2013, (Ú. v. EÚ C 383, 17.11.2015, s. 64).

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 94.

⁽²¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0733&from=EN&lang3=choose&lang2=choose&lang1=SK>.

⁽²²⁾ Ú. v. EÚ C 388, 31.12.1994, s. 14.

⁽²³⁾ Prieskum uskutočnili členovia EHSV, UEAPME, CEEP a BICA v období od apríla do mája 2016. Výsledky sa preskúmali a členské štáty sa rozdelili do dvoch skupín na základe klasifikácie použitej v dokumente s názvom Industry 4.0 The new industrial revolution. How Europe will succeed (Priemysel 4.0 Nová priemyselná revolúcia. Ako Európa uspeje), Roland Berger Strategy Consultants, marec 2014. Do prvej skupiny krajín patrí Rakúsko, Belgicko, Švédsko a Nemecko, ktoré sú najlepšie pripravené na štvrtú priemyselnú revolúciu a označujú sa za „potencialistov“ a „priekopníkov“. Do druhej skupiny patrí Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Španielsko a Cyprus, ktoré boli označené za „váhavé“ a „tradicionalistické“. Podľa tohto rozdelenia sú výsledky prieskumu na mieste porovnateľné so skorším prieskumom EHSV (pozri ECO/372).

⁽²⁴⁾ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16341/attachments/2/translations/en/renditions/pdf>.

nachádzajú prevažne v južnej Európe. Tieto krajiny hlásia mimoriadne nízku mieru úspešnosti projektov, a to aj pokiaľ ide o prvok MSP v rámci programu Horizont 2020 ⁽²⁵⁾.

3.4.6. Vysoké očakávania spojené s úlohou „vyslanca pre MSP“ sa zatiaľ, bohužiaľ, nenaplnili. Len niekoľkí zástupcovia MSP vedia, kto vykonáva túto funkciu v ich krajinách. Väčšina MSP uvádza, že „vyslanec pre MSP“ vykonáva len protokolárnu a reprezentatívnu funkciu, pričom nezohráva úlohu, ktorá by súvisela so skutočnými opatreniami na podporu MSP. Hoci hlavným cieľom tejto siete je, aby prepájala Európsku komisiu a vnútroštátne orgány a účinne podporovala záujmy MSP v rámci vnútroštátnych orgánov a vnútroštátnych právnych predpisov, MSP očakávajú, že im bude poskytnuté skutočné poradenstvo a informácie o politikách EÚ v spolupráci s organizáciami MSP.

3.4.7. Podpora podnikania súvisí s vytváraním náležitých podmienok pre zvyšovanie podielu začínajúcich podnikov a nových spoločností, ktoré prežijú a uspejú, pomoc novým spoločnostiam zlepšiť svoju konkurencieschopnosť a rýchlejšie a efektívnejšie rásť, a zlepšenie konkurzných konaní, ako aj rozvoj a posilnenie prevodov podnikov ⁽²⁶⁾. Hoci sa už podarilo dosiahnuť veľa z hľadiska zjednodušenia registrácie technológií a postupov v EÚ, treba urobiť ešte viac, aby sa podarilo dosiahnuť aj druhý a tretí cieľ. Odhaduje sa, že zásada „druhej šance“ sa v členských štátoch vykonáva najhoršie a dokonca ani EK neprideliť zákazky podnikateľom, ktorí zlyhali.

3.4.8. Navyše postupy spojené s likvidáciou (v prípade platobnej neschopnosti aj v prípade dobrovoľnej likvidácie), ako aj s reštrukturalizáciou a dedičstvom sú z čisto procesného hľadiska v mnohých krajinách zložité. EHSV zdôrazňuje, že treba zjednodušiť a harmonizovať konkurzné právo ⁽²⁷⁾.

3.4.9. Verejné vypočutie a nedávne štúdie EHSV takisto poskytli dôležité náhľady na kľúčové výzvy, ktorým MSP v EÚ čelia vo všetkých hlavných prioritných oblastiach.

3.4.9.1. Obmedzenie/zjednodušenie záťaže:

- počet iniciatív v rámci programu REFIT zameraných na výnimky/zjednodušenie, ktoré sa týkajú MSP, je obmedzený;
- zastarané vymedzenie MSP sa stále nerieši;
- členské štáty uplatňujú test MSP len čiastočne a nerovnomerne, keďže stále nie je povinný;
- verejné konzultácie o posúdeniach vplyvu a plánoch brzdi byrokratický inštitucionálny prístup a skutočnosť, že nie sú prístupné vo všetkých úradných jazykoch EÚ;
- všetky MSP poukazujú na korupciu a neúčinnú verejnú správu ako na závažné problémy, ktoré majú veľmi nepriaznivý vplyv na ich podnikanie;
- neskoré platby verejnej správy a veľkých klientov zostávajú v niektorých členských štátoch znepokojujúcim trendom napriek zavedeniu prísnejších požiadaviek v revízií smernice o oneskorených platbách ⁽²⁸⁾.

3.4.9.2. Podpora podnikania:

- podnikanie stále nie je dôsledne začlenené do národných vzdelávacích systémov väčšiny členských štátov;

⁽²⁵⁾ Medzi závermi správy a počtom schválených projektov financovaných z nástroja Horizont 2020 ku koncu roka 2015 existuje istá súvislosť:

Rakúsko (25), Belgicko (12), Nemecko (88), Francúzsko (67), Švédsko (46) a Spojené kráľovstvo (139). Tieto krajiny zaznamenali ku koncu roka 2014 zlepšenie v oblasti zamestnanosti a pridanej hodnoty MSP, ktoré dosiahli úrovne z roku 2008;

Bulharsko (1), Česká republika (6), Chorvátsko (1), Cyprus (2), Dánsko, Grécko (11), Maďarsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva (5), Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko a Španielsko úroveň z roku 2008 ešte nedosiahli.

⁽²⁶⁾ Lichtenstein, G. A., T. S. Lyons, „Incubating New Enterprises: A Guide to Successful Practice“ (Zrod nových spoločností: Sprievodca úspešnou praxou) (The Aspen Institute, Rural Economic Policy Programme, USA, 1996).

⁽²⁷⁾ Ú. v. EÚ C 209, 30.6.2017, s. 21

⁽²⁸⁾ Smernica 2011/7/EÚ.

- odborná príprava učiteľov v oblasti podnikania je sporadická a prevažne prebieha v súvislosti s individuálnymi projektmi – v tejto oblasti neexistuje len málo celoeurópskych iniciatív⁽²⁹⁾;
- hoci sú podnikateľské programy pre mladých ľudí úspešné, hrozí, že sa odklonia od svojich pôvodných cieľov propagácie podnikania;
- propagačné kampane, ako je napríklad Európsky týždeň MSP, majú obmedzený vplyv na podnecovanie účastníkov k tomu, aby začali vážne uvažovať o podnikateľskej dráhe;
- počiatočné náklady sú stále trikrát vyššie než stanovená referenčná hodnota.

3.4.9.3. Zlepšovanie prístupu na trhy a internacionalizácia:

- jednotný trh ešte nie je dokončený, čo bráni prístupu MSP na trhy, a to aj v súvislosti s cezhraničným poskytovaním služieb;
- komplikované administratívne postupy a vysoké dodacie náklady na vývoz/dovoz;
- schémam na podporu MSP v záujme internacionalizácie chýba osobitne prispôbený prístup;
- normy a práva duševného vlastníctva sú pre MSP stále nepríťažlivé najmä preto, lebo MSP nie sú náležite informované o ich výhodách, náklady sú vysoké a pravidlá príliš zložitá.

3.4.9.4. Uľahčovanie prístupu k financiam:

- typickým modelom financovania sú bankové úvery a ďaleko za nimi nasledujú granty a podporované finančné nástroje;
- granty nie sú trhovo orientované, nie sú prispôbené konkrétnym podskupinám MSP a ich politická orientácia zriedkavo zodpovedá potrebám MSP;
- finančné nástroje sú vhodnejšie pre okamžité potreby MSP pre pracovný kapitál. Žiaľ, iba veľmi malá časť MSP je o nich dostatočne informovaná, prispôbený prístup k ich uplatňovaniu je stále zriedkavý, ich poskytovanie je vo veľkej miere závislé od efektívnej spolupráce medzi finančnými inštitúciami, sprostredkovateľmi a konečnými prijímateľmi a existuje málo údajov a analýz o ich skutočnom účinku; väčšia doplnkovosť a súlad medzi existujúcimi nástrojmi a subjektmi na regionálnej, národnej a nadnárodnej úrovni vrátane podpory efektívnejších finančných nástrojov – napr. protizáruky;
- napriek výraznému pokroku pri poskytovaní inovatívnych kanálov financovania, ktoré nie je založené na pôžičkách, ako je napríklad súkromný kapitál, rizikový kapitál atď., ostávajú tieto kanály nedostatočne rozvinuté vo väčšine členských štátov⁽³⁰⁾;
- výrazný počet MSP nevyužíva finančné nástroje európskych programov, lebo „získanie finančných prostriedkov sa zdá byť príliš zložitá“.

3.4.9.5. Podpora konkurencieschopnosti a inovácií:

- hoci sa z programu Horizont 2020 vyčleňujú osobitné finančné prostriedky pre MSP, tento program nemôže vyriešiť všetky problémy, ktoré MSP majú s prístupom k rizikovým financiam na inovácie, pričom z najnovších členských štátov, bohužiaľ, pochádza len niekoľko projektov;
- stále nedostatočný záujem MSP o program z dôvodu náročných a nespravodlivých pravidiel oprávnenosti a uplatňovania;
- je možné, že existujúce pravidlá môžu odrádzať MSP od zapájania sa do funkčných konzorcií, ktorých cieľom je realizácia inovatívnych projektov;
- náklady pre MSP na podanie žiadosti o dobrovoľné nástroje vytvorené EK⁽³¹⁾ zostávajú pomerne vysoké, a preto tieto nástroje dokáže využívať len obmedzený počet spoločností.

⁽²⁹⁾ https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/support/education/projects-studies_en.

⁽³⁰⁾ Ú. v. ES C 388, 31.12.1994, s. 14.

⁽³¹⁾ Napríklad schéma Európskej únie pre environmentálne manažerstvo a audit, environmentálna značka EÚ, overovanie environmentálnej technológie EÚ alebo environmentálna stopa výrobku.

3.4.9.6. Poskytnutie kľúčových podporných sietí:

- poskytované informácie stále nedosahujú očakávanú kvalitu;
- štruktúra, obsah a dizajn nie sú veľmi používateľsky ústretové;
- prístup k poskytovaniu informácií je často byrokratický;
- jazykové bariéry sú bežné, keďže informácie sa prevažne poskytujú len v angličtine.

3.5. Konzistentnosť politik

3.5.1. Na účely konzistentnosti preto politiky na podporu MSP musia brať do úvahy rozmanitosť MSP prostredníctvom zhromažďovania mikroúdajov a analýz na mikroekonomickej úrovni. Je to jediný spôsob, ako zlepšiť chápanie rôznych potrieb MSP v súlade s ich osobitnými charakteristikami.

3.5.2. Európske bankové a kapitálové trhy v súčasnosti ostávajú roztrieštené. Projekt únie kapitálových trhov, ktorý bol zavedený na vyriešenie tohto problému, možno zrealizovať, len ak bude v súlade s ostatnými politikami na podporu MSP. Skutočnosť, že väčšina MSP má obmedzené znalosti a chápanie rôznych finančných nástrojov, by mohla obmedziť rozvoj únie kapitálových trhov. Podpora MSP by preto mala zahŕňať aj zavedenie dlhodobého a udržateľného prístupu k financovaniu a rozvíjanie chápania rôznych nástrojov, možností komplementárnosti a výhod a rizík spojených s rôznymi nástrojmi.

3.5.3. Vzťahy medzi vlastníkom, manažmentom a zamestnancami v MSP sú najčastejšie bližšie než vo veľkých spoločnostiach, a preto je sociálny dialóg výhodný pre každého, pretože sa položia základy pre odhodlanú a angažovanú pracovnú silu s kvalitnými pracovnými miestami. Aby mohli všetky zainteresované strany mať úžitok z takejto situácie a zlepšiť hromadenie sociálneho kapitálu v MSP, mala by sa MSP poskytovať systematická podpora s cieľom upozorniť ich na dôležitosť sociálneho dialógu, zdravia a bezpečnosti, pracovných podmienok, inovatívnych foriem organizácie práce, učenia sa prácou a rozvoja zručností. Úloha sociálnych partnerov a MVO je pri tejto snahe nevyhnutná.

3.6. Osobitné odporúčania týkajúce sa prioritných oblastí politik EÚ zameraných na MSP:

3.6.1. Obmedzenie/zjednodušenie záťaže:

- vyhýbať sa nadmernému sprísňovaniu (tzv. gold-plating) poskytovaním jasnejších prekladov právnych predpisov EÚ, a to zavádzaním systémov na riešenie chybného výkladu týchto textov a sporov v súvislosti s nimi, ako aj vypracúvaním „oznamov priaznivých pre MSP“ a príručiek, v ktorých sa zhŕňajú a vysvetľujú dôležité informácie pre MSP;
- povinne zaviesť test MSP v prípade nových legislatívnych návrhov a zaručiť, aby ho účinne vykonávali všetky členské štáty a systematicky všetky útvary EK ⁽³²⁾;
- zabezpečiť účinnejšie štruktúrované začlenenie MSP a ich organizácií do posúdení vplyvu nových právnych predpisov prostredníctvom zjednodušenia formátu a obsahu týchto predpisov, ako aj dostupnosti informácií vo všetkých úradných jazykoch EÚ, a posúdiť vplyv na rôzne skupiny MSP;
- vykonávať pravidelnú úplnú kontrolu vhodnosti právnych predpisov EÚ o politikách EÚ;
- účinnejšie (zaviesť ako povinnosť) zapájať vnútroštátne a regionálne organizácie MSP ako partnerov do medzi-inštitucionálnej diskusie o nových právnych predpisoch týkajúcich sa MSP;
- zabezpečiť účinné monitorovanie výsledkov v rámci programu REFIT z hľadiska zmiernenia záťaže pre MSP.

⁽³²⁾ Test MSP je už zahrnutý do posúdenia vplyvu Komisie – https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act/sme-test_en.

3.6.2. Podpora podnikania:

- podporovať opatrenia EÚ, vnútroštátnych a regionálnych organizácií MSP na poskytovanie informácií, odbornej prípravy a školení/mentorstva v podnikoch;
- obohatiť existujúce nástroje na podporu posilňovania podnikateľského zmýšľania medzi mladými ľuďmi a zabezpečiť, aby sa podporné programy naďalej zameriavali na rozvoj kľúčových podnikateľských zručností;
- zaradiť podnikanie do učebných plánov na všetkých stupňoch vzdelávania ⁽³³⁾;
- ďalej zjednodušiť a znížiť náklady na postupy vykonávané pri zakladaní podnikov, zlepšiť prístup k financiam a motivovať viac ľudí, aby rozvíjali svoje podnikateľské úsilie;
- zabezpečiť jednoduché a ľahké postupy prevodu, likvidácie podnikov a možnosti druhej šance.

3.6.3. Zlepšovanie prístupu na trhy a internacionalizácia:

- optimalizovať fungovanie jednotného trhu, aby sa predchádzalo pozlacovaniu, neuplatňovaniu predpisov a iným praktikám členských štátov, ktoré narúšajú konkurencieschopnosť bez obmedzovania práv pracovníkov a spotrebiteľov;
- zviditeľniť existujúce siete na podporu internacionalizácie prostredníctvom lepšej spolupráce s organizáciami MSP na vnútroštátnej a regionálnej úrovni;
- poskytnúť nástroje na pomoc MSP zúčastňovať sa na výstavách, dohovoroch a veľtrhoch v zahraničí;
- podnecovať vytváranie regionálnych a vnútroštátnych odvetvových klastrov MSP s osvedčením zaručenej kvality;
- znižovať naďalej náklady na dodržiavanie noriem a ochranu práv duševného vlastníctva pre MSP a propagovať ich prínosy pre konkurencieschopnosť.

3.6.4. Uľahčovanie prístupu MSP k financiam:

- obmedziť formality a kontrolu iba na absolútne nevyhnutné minimum – povinné vykonávanie zásady „jedenkrát a dost“, používanie elektronických formulárov, zjednodušenie uplatňovania pravidiel „de minimis“;
- navrhnuť grantové programy pre MSP na základe dôkladných posúdení potrieb s cieľom vyhnúť sa škodlivej praxi realizácie projektov len na účely získania nenávratného finančného príspevku, bez akejkoľvek stratégie na rozvoj podnikania;
- posilňovať spoluprácu medzi Európskym investičným fondom, finančnými sprostredkovateľmi a organizáciami MSP s cieľom navrhovať vysoko účinné finančné nástroje, ktoré reagujú na potreby MSP týkajúce sa prevádzkového kapitálu, úverov a záruk a poskytujú vyhodnotenie účinkov, ktoré vznikli na základe kvantitatívnych ukazovateľov;
- vytvoriť úplne diverzifikované portfólio cielených a inovatívnych podporných opatrení, ktoré by mali účinný dosah na heterogénnu skupinu MSP ⁽³⁴⁾;
- poskytovať podporu MSP, ktoré sú pripravené na vydávanie dlhopisov a kapitálových nástrojov na špecializovaných segmentoch trhu;
- vyčleniť dostatočné zdroje na nástroj na poskytovanie záruk za úvery COSME, aby sa dosiahli jeho ciele, pričom zohľadnia finančné dôsledky vystúpenia Spojeného kráľovstva z EÚ;
- preskúmať možnosti, ako posilniť inovatívne kanály financovania, ktoré nie je založené na pôžičkách, ako je napríklad súkromný kapitál, rizikový kapitál, podnikateľskí anjeli a kolektívne financovanie, a účinne využívať podporu záručných inštitúcií.

3.6.5. Podpora konkurencieschopnosti a inovácií:

- poskytnúť nástroje na zlepšovanie prístupu MSP k rizikovému kapitálu na zavádzanie inovácií;

⁽³³⁾ Ú. v. EÚ C 332, 8.10.2015, s. 20.

⁽³⁴⁾ Ú. v. EÚ C 351, 15.11.2012, s. 45; Ú. v. EÚ C 34, 2.2.2017, s. 66; Ú. v. EÚ C 303, 19.8.2016, s. 94.

- podporovať spoluprácu medzi MSP a výskumnými a vzdelávacími inštitúciami a uľahčovať výmenu informácií medzi nimi;
- vytvárať priaznivé podmienky pre budovanie funkčných konzorcií, v ktorých MSP a ich trhom riadené inovatívne myšlienky zohrávajú kľúčovú úlohu;
- podporovať konkurencieschopnosť MSP prostredníctvom školení/mentorstva s cieľom umožniť budovanie kapacít a poskytnúť odbornú pomoc; šíriť osvedčené postupy; podporovať spoluprácu medzi organizáciami MSP.

3.6.6. Poskytnutie kľúčových podporných sietí:

- podporovať organizácie MSP na úrovni EÚ, vnútroštátnej a regionálnej úrovni ako najdôležitejšie „ťažisko“ prostredníctvom zavádzania stratégií, aby tieto organizácie mohli budovať svoje kapacity, a vykonávania zásady viacúrovňového a viacfaktorového riadenia na úrovni EÚ, vnútroštátnej a regionálnej úrovni a uplatňovať ju v legislatívnom procese;
- zväziť možnosť vytvorenia jednotného portálu pre všetky iniciatívy na podporu MSP s jasným a používateľsky ústretovým dizajnom s bohatým digitálnym obsahom, obmedzenými presmerovaniami a zrozumiteľným jazykom.

3.6.7. Rozvoj náležitých pracovných zručností:

- prispôbiť systémy odbornej prípravy požiadavkám pracovných trhov; vytvoriť systémy na monitorovanie a predpovedanie potrieb pracovných trhov;
- zlepšiť podporu pre členské štáty s cieľom uľahčiť zapojenie MSP do programov učňovského vzdelávania;
- podporovať krátkodobé programy odbornej prípravy a podnecovať spoluprácu medzi združeniami zamestnávateľov a vzdelávacími inštitúciami.

V Bruseli 6. júla 2017

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Georges DASSIS
